

Häggsjöns Varjehanda

Årgång 2 Nummer 2

Häggsjöns Intresse och Fiskeförening

Juni 1999

Medarbetare i detta nummer:

- Edit Näslund
- Nils-Erik Westerholm
- Gunhild Westerholm
- May-Gun Göransson
- Maj-Lis Nordin
- Barbro Westerholm
- Kurt Eriksson

I det här numret:

Kallelse till årsmöte, dagordning o verksamhetsberättelse	2
Ett barndomsminne	3
Nyårsafton 1998	4
Trefaldighetskällan	5
4H i Häggsjö	7
Frejen	8
Häggdängers Bygdegård	11
Namn o Nytt Baksidan	12
Lokala Krysset 2	13

Vårbak i Kristihimmelsfärd's...

Det finns nu bara en enda fungerande bagarstuga kvar runt Häggsjön och det är hos Gunvor och Christer. Bagarstugan byggdes på 30-talet då man tog bort bakugnen från "bynninga". Nu är ugnen nyrenoverad och under två dagar i maj bakade kusin Gunvor och jag av var sin tunnbrödsdeg på 10 l och dessutom en extra deg för "sladdkaker".

Det är inte lätt att baka tunnbröd! Men vi har bestämt oss för att lära

oss och föra hantverket vidare och vi har goda läromästare i våra mammor som förut stod i bagarstugan

både vår och höst under flera dagar. Gunvors mamma Edit har till och med varit proffsbakerska på Nynäs i sin ungdom.

Baket börjar redan dagen innan med uppvärmning av ugnen. Det ska helst vara speciell "bakve", ca 1 m långa vedträn. Rätt värme är viktigt för gott resultat. På morgonen bakdagen görs degen ca 3 - 4 timmar före bakets början och ugnen fortsätter att eldas. Bagarstugan som på sommaren är ett luftigt sovrum är nu möblerad med ett stort bakbord, papper på golvet att lägga kakorna att svalna på, ved upptravad i ena hörnet och ett bord att sopa och skära kakorna på. Så tar jag upp en "borddeg" och knådar i lite mjöl blandat med hjorthornsalt och bi-

(Forts. på sidan 3)

Missa inte årsmötet på Storholmen den 11 / 7 kl 11:30

Läs mer om detta på sid 2

HÄGGSJÖNS SMÅDJURLIV OCH VATTEN

Onsdagkväll den 19/5 för mitthögskolans biolog Göran Abel och jag till häggsjön för att titta lite närmare på vattnet och smådjurlivet. Vilken aktivitet det är i sjön!! Jag vill påstå att den är minst

lika hög som i stugorna runt sjön.

Vi började med att i Häggsjöviken från land fånga: buksimmar; nattsländelarver, tvärbladbyggare, dagslända, hoppkräfta och två

små gynnare som springer på vattnet, virvelbagge och skraddare. Ph-värdet på ytvattnet låg på 6-6.5. På väg ut i sjön stannar vi till i höjd med Ritzen-Kvarby, där

(Forts. på sidan 4)

Chefredaktören/utgivaren har ordet

Tack för all härlig respons på förra numret av Häggsjöns Varjehanda. Det är, och har varit ett nöje att klippa, klistra och pussla ihop spalterna i denna numera ärevörldiga tidskrift. Den har ju faktiskt kommit ut i hela två nummer tack vare det material som influerats. Och upplagan bara ökar, nu 150 ex. – en ökning med 66 % från ett nummer till ett annat...

Detta nummer avses tjäna som kallelse till årsmötet den 11/7 på Storholmen. Dessutom vill vi försöka slå ett slag för våra lokala företag och organisationer genom att de får tala om att de finns. Låt tidningen ligga

på stugbordet under semestern och slå en signal till Anne-Marie då ni behöver skjuts, till Calle Stattin för presenter, till Sven Eriksson då ni behöver snickringsvirke och till Thomas om ni har problem med bilen. 4H gården i Häggsjö har ett gediget program med aktiviteter för barn och barnbarn.

Häggdångers Bygdegård förtjänar ett speciellt omnämnande. Förutom de härliga danskvällarna, så är det en mycket fin, välutrustad och praktisk lokal ni kan hyra för en billig penning till födelsedagsfester, bröllop, konferens eller andra begivenheter.

Nu ser jag fram emot material för nästa nummer från alla er som svarade på enkäten och sagt att ni gärna skulle vilja bidra med nyheter eller berättelser. Sätt igång, gör som Edit Näslund, skriv en snutt!

Likaledes kommer ni säkert under semestern på saker som ni skulle vilja få tag eller bli av med. Fyll Häggsjö.loppan till nästa gång.

Låt laxen på saltbädd väl smaka och låt oss mötas på Storholmen och Slåttansbalen.

/Qrt

E-post: kurt.eriksson@qrt.se

Kallelse till årsmötet den 11 juli 1999 kl 11:30 på Storholmen

Packa picknickkorgen och tag gärna med något att sitta på då vi ses på Storholmen.

De som ej kommer med egen båt, hämtas kl 11:00 med flotte vid Gunnel W:s brygga. Efter mötet underhåller Martin Westerholm.

Förslag till dagordning för Häggsjöns Intresse- och Fiskevårdsförenings årsmöte på Storholmen den 11/7 1999

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av kallelsen
3. Godkännande av dagordningen
4. Val av mötesordförande och sekreterare, samt 2 protokollsjusterare
5. Verksamhetsberättelsen
6. Revisionsberättelse
7. Ansvarsfrihet för det gångna året
8. Val av styrelseledamöter för en tid av 2 år. I tur att avgå är Hans B. Och May-Gun G.
9. Val av 2 styrelsesuppleanter för en tid av 1 år, i tur att avgå är Edvard E. och Gunnar D.
10. Val av revisorer för en tid av 1 år, i tur att avgå är Anders L. Och Birgit M.
11. Val av valberedning för 1 år, har varit Nils-Erik W. Och Karl H.
12. Övriga frågor
13. Mötets avslutande

Verksamhetsberättelse 1998 – 1999

Antalet medlemmar var vid årets slut ca 70 st. Styrelsens sammanställning under året har varit:

Ordf.: Hans Beijar
Kassör: Anna-Karin Gudmundsson
Skr.: Kjell-Erik Näslund
Ledam: Edor Olofsson
May-Gun Göransson
Suppl: Edvard Eriksson
Gunnar Dahlberg

Det mest positiva som hänt under året, är utan tvekan födelsen av tidningen Häggsjöns Varjehanda, där Kurt Eriksson gör ett enormt arbete. Vi hoppas att han får material från oss medlemmar så att han kan fortsätta utgivningen.

Medlemsregistret med adresser m.m har uppdaterats genom tidningens försorg. Notabelt stort antal (19 %) av medlemmarna har e-post adresser.

En del miljöprover har tagits i sjön (se separat artikel)

I skrivande stund håller vi på att gräva fram gammalt material, såsom kassaböcker, protokoll mm, som är tänkt att förvaras i pressarkivet, där även varje nummer av tidningen kommer att finnas.

Årsmötet i sig, är den stora medlemsgemensamma höjdpunkten som traditionsenligt hålls på Storholmen i Häggsjöns mitt.

Hans Beijar

Ett barndomsminne

När jag var en liten flicka i tre-årsåldern bodde jag i Malviken med mina föräldrar och två bröder. Där hade vi en liten lanthandel som min mamma skötte.

Pappa hade en ganska stor båt som hette "Svalan" och det var den första motorbåten i Malviken. Med den körde han mellan Malviken och Härnösand där han köpte upp och transporterade varor till vår lanthandel, dit ortsbefolkningen kom och handlade sina förnödenheter och fick andra ärenden uträttade.

Min mamma hade en barnflicka som passade oss barn när hon var i affären och i ladugården. Jag hade på den tiden ovanan att jag bar på en liten slangbit i förklädesfickan som jag kallade "tjangs", för jag kunde tydligen inte säga slang.

Det var en sorts gummislang som användes till småbarn som sög sin mat ur en flaska. Nutidens flasknapp var alltså vad jag alltid bar i min förklädesficka och när jag blev sugen tog jag

"tjangset" och tryckte den lätt mot näsan för den luktade så gott.

Det värsta var emellertid att jag tappade mitt "tjangs" ganska ofta och då fick jag springa till mamma och tigga om en ny bit slang ifrån affären. Det hängde flera meter babyslang ihoprulad till en bunt uppe i taket.

En dag när jag blivit lite större sade mamma: "Nu får Du bara en till, och håll nu reda på den för nu får Du inga fler" - och det höll hon fast vid.

Naturligtvis tappade jag förstås den också, men när jag tiggde om en ny så var mamma obeveklig.

Eftersom jag visste på ett ungefär var jag hade tappat det sista "tjangset", så var jag där varje dag och grävde och sökte vid "harp"-stranden nedanför vårt hus. Det låg flytved i trävar där och jag sökte mellan stockarna och mina kamrater hjälpte mig... men jag hittade

den aldrig.

Men hör och häpna:

När jag fyllde 50 år fick jag en liten extra-present från en av mina bröder. I en fin liten ask låg mitt "tjangs" samt ett kort där det stod skrivet: "Återfunnen barndomströst"

Gissa om jag blev glad!

E. N.

Gammal Häggsjöbo (86)

Vad vill Du läsa om i nästa nummer av Häggsjöns Varjehanda ?

Har Du nyheter som är intressanta för grannarna runt sjön

Bra förslag till föreningens verksamhet ?

Skriv då till oss, adresser på sid 14.

Tunnbrödbak, forts.

karbonat. Från "borddegen" tar jag "ämnen" som sedan kavlas och kavlas till en tunn kaka och sist får ett drag med "kruskavel'n" och sopas av.

Nu börjar Gunvors del av hantverket. Hon håller "fjåla" vid bordet och tar med en "spjälk" och slänger på kakan och skjuter in den i ugnen.

Det är hett så armar och ansikte rodnar framför ugnsoppningen men hon berörs inte utan börja snurra kakan med hjälp av två pin-

nar, vänder den en gång, tar sen ut den och sopar bort eventuell "mjölfis" och slänger den på golvet.

Dagen höjdpunkt är när man

Delar av det färdiga resultatet

kommer med kaffekorgen och vi sitter ett stort gäng och smaskar på både småkakor och en nybakad sladdkaka med smör.

Vi är då också väldigt mottagliga för allehanda smicker som t.ex:

"Å vilket mört och fint bröd ni bakar..." och "Tänk va många kakor ni har gjort alla redan..."

Efter en hel dags arbete i mjöldamm så var det härligt med en bastu nere vid sjön. Årets andra, premiären begicks vid iskanten redan den första maj.

Häggsjöns smådjursliv...forts.

uppmäts vattendjupet till 5m, botten temperaturen är 7 grader och ph-värdet 6,0.

Under kvällen får vi se en del av det rika fågellivet, bland annat lom, knipa, drillsnäppa, och morkulla.

På de bottenprover som görs ser vi fjädermygglarver av olika arter och sötvattensvamp, som inte är en svamp utan ett djur.

Syrevärdet är 8, och det mäts i mg syre/liter vatten, värdet bör inte understiga 4-5, så det får betecknas som mycket bra!

På väg hem stannar vi till vid utflödet från sjön, där det på stenar och grenar som jag ser det finns slemmig sjögräs. Göran förklarar att det är djur som byggt fångstredskap som kallas ryssjor.

Sammanfattningsvis kan man säga att sjön har ett rikt smådjursliv, bra syrevärde, men kanske lite lågt ph.

Ett stort tack till Göran Abel för en givande och lärorik kväll.

Hasse B.

Sommargudstjänst på Kinnekulle den 4 / 7 kl 14:00

Sång o musik:

Boel Forzelius

Alla är hjärtligt välkomna

**Ingelill o Rolf
Westerlund**

Nyårsafton 1998

Till häst, på skidor, på spark, i barnvagn och på apostlahästar strömmade ca 30 personer, från 1 till 80 år, till Storholmen på nyårsaftonens förmiddag.

Elden sprakade både inne i stugan och nere vid sjön och vädret kunde inte ha varit bättre.

Nästa år blir vi kanske ännu flera som vill önska varandra gott nytt år på detta sätt för det känns som om vi är på väg att skapa en härlig tradition

thomas

Bil & Backup

Lindomsböle 28
871 91 HÄRNÖSAND
0611 -771 00, 070 - 328 08 98

Jag har generösa öppettider och hjälper er då ni är lediga och har tid. Jag hjälper er med allt som gäller bilen, även lackeringar till mycket bra priser.

Jag har en företagsbackup där företagare kan leja in mig vid behov.

Oavsett typ av uppdrag - tveka inte att höra av Dig. Jag är öppen för det mesta och lämnar gärna förslag på lösningar.

Häggsjöns Trefaldighetskälla

Gammal folktro

Att det inom Häggsjö bys gränser finns en trefaldighetskälla är inte känt idag för alla som bor och vistas omkring sjön. Många har säkert inte ens en aning om vad en trefaldighetskälla är för någonting. Synd vore det om de här företeelserna skulle falla i glömska så därför ska jag försöka dela med mig av vad jag vet och vad jag har hört berättas om källan.

Den är belägen i den del av byn som alltsedan 1880-talet kallats för Nynäs, och rinner ut i Häggsjöns sydligaste vik. Vägfarande som passerar det här stället där flödet når den gamla kustlandsvägen har en bra chans att vederkvicka sig med det klara källvattnet för det finns alltid om somrarna ett arrangemang så att man kan fylla sina krukor och i regel även en mugg, för säkerhets skull i ett snöre, så att man kan dricka sig otörstig av det friska vattnet.

Är man i behov av den läkande kraft som enligt sägen källan skulle ha, då får man söka sig ett hundratal meter uppströms till en platå där man kan urskilja ett ytterligare ett flöde förenar sig med den i dagen rinnande kallkällan. Vill man tillvarata alla tillbuds varande möjligheter bör man passa på att genomföra den här riten på trefaldighetsaftonen, vilken infaller sju dagar efter pingstafton, som i sin tur infaller sju veckor efter påsk. Lämplig dos skulle ha varit sju klunkar av det hälsobringande vattnet. Även tvagning förekom, dvs att man tvättade sig i källvattnet.

Så sent som på fyrtioalet minns jag att den av Margareta Gravström omskrivna Önnes-Johannas äldste son Bernhard, som från ungdomen var vanför

på så vis att han inte kunde gå eller stå upprätt, utan hela livet tvingades framhärda sin tid dubbelvikt. Någon påtaglig inverkan på invaliditetstillståndet tycks inte det hälsobringande badet ha inneburit.

Kanske kan det ha berott på att han utförde riterna nere vid området mellan sjön och järnvägen där ju strömfåran faktiskt under åren ändrats av väg- och järnvägsbyggen. Ursprungligen har den haft en rakare bana vilket är anledningen till att Uno Johansson på sin sommarstugetomt kan glädja sig åt en bit sandstrand i den annars lite dyiga viken.

Nu ska ingen förledas tro att det här var en angelägenhet enbart för Häggsjö utan tvärtom. För i hela socknen fanns det endast två källor som hade status som trefaldighetskälla, en i Sörantjärn vid foten av Högberget och den andra i Nynäs.

Källan i Sörantjärn är i dag utdikad och finns bara kvar i muntliga sägner. Ett kriterium som en trefaldighetskälla inte får ge avkall från är att den skall rinna mot norr. I övrigt kan den vara ett i dagen rinnande vattenflöde eller en kallkälla som springer upp ur marken för att därefter åter bli underjordisk. Ofta var den tillägnat något helgon, S:t Erik och S:t Olof var de vanligaste. Åtskilliga är de källor landet runt som bär deras namn.

Om det förekommit någon helgondyrkan vid Häggsjökällan känner jag inte till, men det förefaller inte alls omöjligt.

Vad som däremot är helt säkert är att källan på den tiden när det här bruket var väl förankrat i folktron var välbesökt, lätt åtkomlig som den var endast ett par stenkast från Häggsjö byns vinterväg till kyrkan, vilken

även på sommaren var en lätt framkomlig stig för hela socknen.

Även jorddragning förekom i anslutning till källflödet i den branta slänten som bildats genom erosion som vattnet genom årtusenden har åstadkommit. Jorddragning det gick till så att man drog barnet, för i de allra flesta fall var det frågan om barn, genom en hålighet i marken under en rot eller på något annat ställe där marken och dess växtlighet bildat en omslutning lagom att dra barnet genom. Tre gånger skulle barnet dras fram och tillbaka av utövaren som i de flesta fall var någon klok gumma eller gubbe.

Anledningen var mest att man märkt någon klenhet hos barnet. Engelska sjukan var något som ofta drabbade uppväxande barn. Nu vet vi att det egentligen var en bristsjukdom förorsakad av för ensidig föda. Med en rätt utförd jorddragning var man övertygad om man kunde minimera sviterna i vuxen ålder till en smula hjulbenthet eller mindre skavank på skelettet. Ibland utfördes jorddragningen som en säkerhetsåtgärd för att stärka livsandarna och ansågs därför vara en god start i livet.

De här kloka gummorna och gubbarna som utförde ritualen förtjänar verkligen en större plats i historien om utvecklingen av vår landsända, kanske då i synnerhet landsbygden. Väldigt mycket kretsade kring de här personerna som ansågs kunna ställa värk och blod och klarade ormbett och de flesta andra åkommor både på folk och få. För att inte tala om hur oumbärliga de var när någon pojke eller flicka inte fick det gensvar de önskade hos någon de gärna ville dela ljuvt och lett

(Forts. på sidan 6)

Häggsjöns heliga... forts

med.

Ja, om vi tar det här med ställa värk så visst är det förståeligt av alla som en gång lidit av tandvärk att de provade kloka gumman när alternativet var utdragning av tanden hos smeden. Tandläkare var ju inte ens en gång påtänkta vid den här tiden. Att gå till doktorn var en smula överambitiöst, likaledes ansågs det inte förenligt med den idé om självhushåll som var allenarådande. Ofta fanns en passande huskur att tillgå. Ibland när tanden hade inflammerats hade patienten en blodigel med sig hem när han gick, en behandling som inte förkastas den dag som idag är.

Att de här gummorna och gubbarna hade en intelligens som säkert var en tillgång för bygden var obestridligt. Likaså att de åtnjöt den största respekt, inte minst för deras kunskande när det blev något problem med djuren. Ett belysande exempel kunde vara när kon som gick på skogsbete helt plötsligt inte kom hem på kvällen. Att förlora en ko var något av de värsta som kunde hända en torpare på självhushålls tid, fullt jämförbart med att mista ett barn, när svårigheter att mätta alla munnar höll på att bli dem blivit övermäktigt. Upprepades det här med att kon låg borta som man uttryckte det, fick man ta med sig lite brännvin i en flaska och gå till kloka gubben. Oftast var det på hösten det här inträffade, så därför drog den kloke den slutsatsen att kon träffat på något bra svampställe och ätit sig berusad av svamp. Att somna på krogen har hänt i de bästa familjer och att ta sig fram på mörka och slingriga skogsstigar är svårt med två ben, förmodligen var det ännu svårare med fyra. Hur löste nu kloka gubben ett sådan problem? Jo, det är ju

känt att salt eftertraktas av däggdjur i allmänhet och bakfulla dito i synnerhet. Så därför iordningställde gubben en blandning som till största delen bestod av salt. Det hela tillreddes under så mystiska omständigheter att det stod helt klart för djurägaren att högre makter var inkopplade på fallet. Medicinen ordinerades att intagas tre eller i mycket mycket svåra fall sju aftnar i rad. Resultat blev i regel att kon med en sådan välkomstdrink var den första som uppenbarade sig på lagårdsbacken. God reklam för kloka gubben som med gott samvete kunde använda det för medicinskt bruk medförda brännvinet till kaffe-kask.

En annan situation där de här personerna hade en viktig uppgift att fylla, var när det planerades byggnationer. Om det så bara var en lada som skulle byggas var det nödvändigt att en kunnig person undersökte platsen, så att inte någon vitterstig blockerades. Att hålla sig väl med vitter och rån var väldigt viktigt för dem som skulle ha sin utkomst av vad marken gav. Gällde byggnationen ett bostadshus tillkom även undersökning med slagruta för att förvissa sig om att ingen vattenåder korsade byggplatsen. Stackars den arma människa som fick sin sovplats placerad över en sådan! De fick finna sig i att den goda nattsömmen förbyttes i mardrömmar, och i stället för att vakna utvilad så kände de livskraften förtvina. Värk och dåligt humör var det givna resultatet. För att inte tala om de barn som tänkas bli avlade under så usla förhållanden. Om de överhuvudtaget överlevde sitt första levnadsår, blev de under hela sin levnad svaga och veka individer som knappast någonsin skulle göra varken föräldrar eller någon annan glad...

Men för att anknyta till det här århundaret, innan även detta har tagit slut, så:

Färdas Ni en varm sommardag efter den gamla kustlandsvägen, på södra sidan sjön – så missa inte tillfället att låta Er vederkvickas av det kalla kristallklara vattnet, som till Er tjänst rinner dag som natt vid Häggdångers idag enda trefaldighetskälla.

Men låt för allt i världen muggen vara kvar på sin plats, för än idag kan källan ha mycket kvar av sin kraft.

NEW

MW:s
Arbetskydd & Kläder

Mats Wallman

Tel/Fax: 0611-274 30
Mobil: 070-395 13 81

Skogsklöfverns 4 H i Häggsjö

4H-gården i Häggsjö ligger ungefär 2 mil söder om Härnösand vid sjön Häggsjön. Där får man lära känna och ta hand om de svenska lantdjuren och lära sig respektera djur och natur. Syftet med 4H-gårdar är att bygga broar mellan stad och landsbygd.

En slags fritidsgård med djur kan man säga.

4H är en barn- och ungdomsförening, med inriktning på djur, natur, kultur, skog, odling och hushåll. Detta gör 4H till en bred och populär förening!

Föreningen, som är partipolitiskt och religiöst obunden, är demokratiskt uppbyggd. Medlemmar-

na har stort inflytande över sin klubb och får vara med och bestämma aktiviteter samt hur verksamheten ska fungera. 4H lär sina medlemmar att ta ansvar för sig själva och sin klubb.

De fyra H:na står för:

HUVUD för kunskap
HJÄRTA för medkänsla
HAND för färdighet
HÅLSA för ett sunt levnadsätt

4H:s motto är:

“Att lära genom att göra...”

4H finns i 82 länder och bara i Sverige finns över 20 000 4H:are fördelat på 500 klubbar, och det gör oss till ca 6 miljoner 4H:are på vår jord!

Rida, lära sig om djur, spela volleyboll, tova med ull och vara på läger. Allt detta och mycket mer kan man göra i 4H!

4H:s studieförbund är Studieförbundet är en barn- och ungdomsförening, med inriktning på djur, natur, kultur, skog, odling och hushåll. Detta gör 4H till en bred och populär förening!

Anmäl Dig på tel **0611-771 07**

<http://pages.hotbot.com/family/skogsklofvern/>

Skogsklövernens program för sommaren –99

V.24 13 – 18 Juni

Hästvecka för er med ingen eller lite rid & hästvana

Grunder i ridning o körning

Rid ut, westernridning, voltige o precisionskörning

Ta hand om gårdens djur (hästar, kor o kalvar, getter, får o lamm, kaniner, griskultingar, höns o kalkoner

Bad o lek m.m.

V 25 19-24 Juni

Hästvecka för er med lite lagom rid & hästvana

Lär mer om ridning och körning. Uteritter, westernridning, voltige, hoppning, körning i traik och precisionskörning

Vi tar hand om gårdens djur, badar och leker m.m.

V 31 1– 6 Augusti

Hästvecka för er med god rid & hästvana

Fördjupa dina kunskaper i ridning o körning

Uteritt med övernattnig, ”jobba” Din häst från marken, hopptävling o bad med häst, precisionskörning, körning i trafik m.m. Vi tar hand om gårdens djur, badar och leker m.m.

V 26 27 juni – 2 juli Lantgårdsläger

V 27 4 - 9 juli Lantgårdsläger

Anmäl Dig för en vecka med helpension för endast 1300:-

Medlemsavgift endast 100:-/år, inklusive försäkring

Tel:

0611 – 771 07

Skall Du snickra på stugan i sommar ?

Kolla först med Din lokala leverantör av trävaror

**Sågade o hyvlade
Trävaror
till bra priser**

Varför åka över ån efter vatten ? Jag har mycket av det Du vill ha till stugbygget i sommar

/Sven Eriksson

Erikssons Träförädling

Säbro, Sörmark 6
871 93 HÄRNÖSAND

Tel: 0611-740 39

Mob: 0706– 75 76 17

Frejen

Den alldeles sanna sagan om Frejen

I Häggsjö by fanns en gång för länge sedan en stor kraftig fuxvalack av okänd härstamning, förmodligen en finnhäst med en gnutta ardennerblod i sig. Sin yrkesverksamma bana började Frejen som bryggarhäst på Härnösands gator, ägd av Härnö bryggeri. Hans dagliga gärning bestod i att distribuera öl och dricka till stans krogar och affärer, men slitet med att från morgon till kväll, gå på hårda kullerstensgator fick som konsekvens efter några år att Frejen blev halt och veterinären konstaterade hovbrosk som höll på att förbenas, varför han kasserades utan pardon för det ändamål som ägarna avsåg att använda honom till. Möjligen skulle han kunna gå på mjuk mull i jordbrukssysslor, men även för detta behövdes en längre konvalescenstid. Därför såldes hästen till Häggsjö.

Nu började ett helt nytt liv för Frejen. Ingenting var sig likt från stadens larm och sorl. Visserligen fanns det hästkompisar på gården men med dem hade han ingen större samhörighet. De tycktes ju enbart vara intresserade av att arbeta, och det tilltalade Frejen bara i mycket mycket måttliga mängder. Värre ändå var det med korna, som inte nog med att de såg mer än lovligt löjliga ut, även luktade otroligt illa. Sådana varelser skulle ju absolut inte kunna vistas i en stad, det visste ju Frejen. För att riktigt markera sin ovilja att umgås med korna, knäckte han, när tillfälle gavs, rumpen på dem vilket föranledde att man för all framtid noga såg till att han ej hamnade i samma hage som de råmande djuren.

Livet på landet och att gå på mjukt underlag gjorde Frejen

gott och ganska snart var han ohalt. Men med det ökade kraven. Skogskörslorna tilltalade honom måttligt. Sina krafter utnyttjade han inte helt förrän kälken fastnade i någon stubbe eller sten. En brusten rem i seldonet eller en bräckt skakel, det var detsamma som att arbetsdagen var slut. Det evinnerliga draganet framför plog eller harv var ju närmast att likna med straffarbete jämfört med det arbete han utfört i stan. Där var det ju bara fråga högst hundra meter, ibland bara snett över gatan, mellan varje tillfälle till en stunds vila..

Men i ett avseende var Häggsjö överlägset allt vad han hade kunnat drömma om. Ingen kunde väl tänka sig paradiset låg så nära dessa förhatliga åkrar och kor, kalvar, stockar, stenar och stubbar och harvar och slättermaskiner, och allt slit och släp. Paradiset - det var Storholmen

Det var nämligen på det viset, att när vårbruket var överstökat och sådden var klar, då fick hästarna några veckors semester före skördetiderna. De veckorna tillbringade de på Storholmen. För att komma dit, liksom därifrån fick de simma. Några problem med detta var det inte. En man rodde och en satt i aktern med en ledtygel och efter simmade hästen de tvåhundra metrarna utan något besvär. Holmen som tidigare till en del, varit odlingsmark, bjöd på ett förträffligt bete. Tidigare hade även får översomrat och de hade tuktat undervegetationen på den del av ön som bestod av skog, så att miljön med en häst's mått mätt, låg så nära paradiset man kunde komma. Någon risk att hästarna skulle på eget bevåg simma därifrån förelåg inte. För de trivdes

alldeles för bra för att lockas därifrån. Frejen utgjorde ett undantag.

Varje år, en söndag vid midsommartid, besökte Frälsningsarmen Häggsjö för en friluftsgudstjänst. Som framgår av benämningen var det en gudstjänst i det fria, och på Frälsningsarmens vis underhölls de församlade med mycket sång och musik både på gitarr och horn. Denna tilldragelse samlade hela byn samt ett flertal från angränsande byar, liksom supportrar till Frälsningsarmen från Härnösand. Det hela gick av stapeln hos stenhuggare Åstrand (nuvarande Potter's), vilken upplät sin trädgård för evenemanget. En verklig idyll omramad med figurklippta granar och för att riktigt påminna om fosterlandet under det rådande orostiderna, hade den lite konstnärligt sinnade stenarbetaren på en snygg sockel av granit, placerat en upp och nervänd stor glasflaska, säkert rymmande 30 - 40 liter. Flaskan hade han målat blå med ett gult kors så att den från alla håll påminde om den svenska flaggan. Emellertid när blåsarna och musikanterna började spela, så att musiken och sången vällde ut över åkrar och ängar och vatten, då väcktes minnen hos Frejen ute på holmen om tiden i stan. Många gånger hade han hört liknande musik på torget och i badhusparken. Och utan att riktigt tänka på vad han gjorde, simmade han i land, gick längs dikeskanterna upp till torpet och ställde sig vid stengårdsgården. Där stod han andäktigt lyssnande under hela föreställningen, och sedan när musikanterna börja plocka ner sina instrument, vände han om och promenerade sak-

(Forts. på sidan 9)

Sagan om Frejen..., forts

ta och värdigt ner mot sjön. Han aktade sig noga för att gena över de fält där han några veckor tidigare gått och slitit framför harven.

När han kom fram till vadstället, gick han rakt ut i vattnet och simmade tillbaka till holmen, efterlämnande en händelse som ibland kunde användas i tidsangivelsen, som tex före eller efter den sommaren Frejen var på gudstjänsten.

En gång under krigsåren blev Frejen inkallad. Han skulle inmönstras på Hälleylands järnvägsstation en sen novemberdag för att tillsammans med andra hästar från Häggdånger, Säbrå, Stigsjö och Viksjö tillföras ett kompani som mobiliserats för att tjänstgöra någonstans i Sverige. När dagen kom då inmönstringen skulle ske så spänns Flora för Tidaholmaren och Frejen fick gå som löshäst efter. Färden gick över Mark och när man kommer fram på Billstavägen syntes flera ekipage i samma ärende.

Framme vid stationen rådde rena marknadsstämningen. Hästar stod överallt. Flera godsfinikor stod på stickspåret. En koktross fanns på plats och där bjöds den som ville ha kaffe. Något, som trots att det säkert var blandat med cikoria, var en dryck som uppskattades i dessa bistra ransoneringstider och som kanske kunde få bönderna på något bättre humör. Det var ju inte uppskattat att mista en häst för hela vintern.

När Frejen kom fram till stationen genomgick han en fysisk förändring. Han som i vanliga fall hade en mentalitet som kunde liknas med Disney's tjuren Ferdinand och en attityd som påminde om "jag går mot döden vart jag går", blev nu med ens som förbytt. Ryggen blev rak och rörelserna

blev på en gång så mjuka och smidiga som om han hade fjädrar i benen. Han drog in luft i lungorna så att bröstkorgen svällde. Den enda utandningen tycktes vara när han muntert gnäggade till sina hästkompisar.

Inmönstringen som var i full gång utfördes av en nämnd som bestod av en veterinär, en skrivare och en värderingsnämnd, där en civil som förmodligen företrädde bönderna tillsammans med en fanjunkare som tydligen var chef för hela nämnden, värderade varje häst i fall något skulle hända under inkallelsetiden. De flesta var inte alls nöjda med värderingen och många hård ord fälldes. Veterinärämärkningar som inte ägarna tyckte hade någon betydelse, föranledde nedsatt värde. Några hästar kasserades. Visst var det väl bra att få behålla hästen men ett kronvrak var ett kronvrak, det kunde man inte komma ifrån, och det kändes utan tvivel lite genant.

När Frejen visades upp gick som ett sus genom de församlade militärerna. Han formligen dansade fram framför det bord när nämnden satt. Svansen i vädret som en yr mustang och det ymniga hovskägget var som plymer över de nyskodda hovarna. Bara det att han var nyskodd var i högsta grad avvikande från de andra hästarna. De flesta hade ju besparat sig det besväret sedan inkallelsen kom. Inför denna syn såg sig den under hela för rättningen sittande inskrivningschefen fanjunkaren föranledd att stiga upp. Det var som om Frejens trix med utandningsluften smittade av sig, för med ens ökade bröstmättet på den tidigare lite slappa militären så att vapenrock och koppel nästan höll på att sprängas.
- "Synnerligen användbar, synnerligen lämplig", yttrade han

till nämnden. Och alla de som kände Frejen i det "civila", blev förvånade när hästen värderades till dagens högsta belopp.

En överlycklig kusk stod färdig med grimma och tygel och än gladare blev han när det visade sig att Frejen i boet förde med sig tre askar Carmencita cigaretter och några tobakskuponger, vilka ju var hårdvaluta alla dagar. Han lovade på heder och samvete att så långt det ankom på honom skulle Frejens militära bana bli så dräglig som möjligt. Efter denna försäkran från Frejens nya följeslagare försvann både häst och kusk in i en väntande godsfinika.

På våren kom det besked att hästarna skulle få komma hem och en dag i april blev det dags för Flora att än en gång göra resan till Hälleyland. Denna gång framför en släde eftersom det fortfarande var snö. När de kom fram till stationen hade tåget med hästarna ej kommit, men det var ändå mycket folk och många hästar på plats.

(Forts. på sidan 10)

**Åk billigt och bra
dit Du ska**

Ring 77-tusen,
Även om Du inte
är på snusen....

Sagan om Frejen..., forts

Man höll på att iordningställa en plats där själva avmönstringen skulle ske och den nämnd som ombesörjt inmönstringen hade nu utökats med en kassör.

Snart nog uppenbarade sig extratåget med kompaniet som i ett första steg i sin avrustning nu skulle frånhäva sig sina hästar. En särskild brygga riggades upp varefter det frustande ångloket med stor precision matade fram godsfrinkorna så att de solblinda hästarna kunde ledas ut.

De flesta utgjorde ingen vacker syn. Lång ragg under buken vittnade om att uppställningen till största delen skett utomhus i bivack med ett täcke på ryggen. Några hade inte klarat påfrestningarna eller förolyckats. I sådana fall fick de väntande ägarerna gå fram till kassören och hämta den summa pengar hästen värderats för. Ett och annat "Fy faen" och "då va då bedrövligeaste ja sett" hördes från de väntande männen. Men det hela förflöpte relativt friktionsfritt. Skavanker reglerades på samma

sätt. En bonde från Stigsjö vars häst förmodligen råkat ut för ett skakelbrott då något hade skurit upp ena låret och där syntes en nästan knytnävsstor bulle slarvigt ihopsytt men nu i alla fall läkt. Bonden fick 40 kronor för skönhetsfel på hästen och någon av de församlade kommenterade den veterinära insatsen med att "ja tro ta me faen att då ä kocken som ha sytt då dänne", för han tyckte sig känna igen ärren efter stygnen från det sätt kronans kåldolmar bands.

Äntligen kom den vagn som Frejen färdades i fram till bryggan.. De församlade såg förvånade ut när han blank och fin på fjädrande ben i den härliga vårsolens glans hälsade hembygden med ett långt utdraget gnäggande. "Hölle, n'dän han se ju ut som att ha bott på officersmässen han", kommenterade den man som nyss haft veterinära anmärkningar på hästen från Stigsjö.

När grimmor utväxlats och Frejen avförts från kronans rullar som papper heter på militärt

språk, började hemfärden för Frejen som löshäst med Flora i skaklarna.

Redan efter ett par hundra meter avtog fjäderspänsten i benen och efter ytterligare en bit övergick travet i den sakta skritt som tidigare varit utmärkande för honom. Ryggens raka hållning började anta en damcykels linjer och efter ytterligare en bit var Frejen åter Frejen och det var han sedan i alla sina dagar.

NEW

Ut ur frysen, in i ugnen
75 grader under natten
klar att servas när den
svalnat i saltat vatten

(Gåtans svar finns på sista sidan)

Kjell-Erik o May-Gun gifter sig den 17 juli

Kjell-Erik Näslund

och

May-Gun Göransson

båda från Häggsjö,

gifter sig

den

17 juli i Häggdångers kyrka.

Bröllopfesten äger rum
på Häggdångers Bygdegård

Häggdångers Bygdegård

En trivsamt mötesplats

Har du inte varit där tidigare, så ta chansen nu. Du som redan känner till hur trevligt det brukar vara där - berätta för andra och välkommen åter.

Under resterande 1999 har vi planerat följande glädjeämnen:

11 juni Skolavslutningsdisco
 10 juli Slåttansbal
 20 augusti Skolstartdisco
 September Familjeafton
 9 oktober Bygdegård, dag
 14 november Söndagscafé
 December Julmarknad

Till slåttansbalen i juli packar du din egen picknickkorg och tar

med till dansen. Vi ser också om vi kan ha ett litet disco samtidigt på övervåningen. Kolla flygblad och anslag för uppgift om klockslag.

Vi försöker bredda inriktningen på våra aktiviteter, så att fler ska känna sig välkomna till bygdegården och vi vill väldigt gärna bli fler medlemmar.

Häggdångers Bygdegård

Medlemskap kostar 40 kr/år och person.

Vi ser också gärna att vår bygdegård utnyttjas mer och hyr även ut för sammanträden, studiecirkel, fester. Ring i så fall Curt Johansson, 0611-741 26.

Om du vill veta mer är du hjärtligt välkommen att ringa Maj-Lis Nordin, 0611-77088 (Sundsvedjan) eller 0611-741 63 (Antjärn)

Väl mött på Bygdegården!

Maj-Lis Nordin (ordförande)

Camp Blanksvedjan

Kombinera arbete med lek, träning och ledarskap.

Stärk gruppkänslan! Gammal som ung!

Exklusiva aktiviteter:

- Flugfiskeutbildning i damm med 1-3 kg regnbågslax, - Naturstig (teori o praktik), - Hinderbana, - Hästar (ridning, vagn), - studiebesök i slöjverkstaden

För konferensen finns overhead och blädderblock, sittplatser för ca 75 personer. Möjlighet till övernattnin för 60 personer i 20-mannatält.

Välkommen med förfrågan och bokning!

Perfekt för...

- ◊ Klassfesten
- ◊ Kick-Off
- ◊ Födelsedagen
- ◊ Firmafesten
- ◊ Fotbollslaget
- ◊ Möhippan
- ◊ Grabb / Tjej-gänget
- ◊ Allmänheten

**Camp Blanksvedjan Antjärn 33, 871 91 Härnösand Tel/fax 0611-740 97
 Mob.tel: 070-342 87 04 e-post: carl-axel.stattin@telia.com**

Svenskt hantverk med tradition

Svepaskar i olika former och storlekar
 Sirliga knivar med metall/silver-inlägg.
 Gör ett studiebesök i slöjverkstaden och passa på att lösa Dina presentbekymmer...
 Se adress och telefon ovan

Namn o Nytt - Familjesidan

Kalendariet – Vad händer runt sjön?

- 4 / 7 Sommargudstjänst på Kinnekulle, kl 14:00
- 10 / 7 Slätt'ans-bal på Häggdångers Bygdegård
- 11 / 7 Årsmötet på Storholmen, kl 11:30
- 17 / 7 Vigsel o bröllop m. Kjell-Erik Näslund o May-Gun Göransson
- 4H aktiviteter, se separat program
- 20 / 8 Skolstarts-disco på Bygdegården
- September: Familjeafton på Bygdegården (datum ej bestämt)
- 9 / 10 Bygdegårdens dag
- 14 / 11 Söndags-kafé på Bygdegården
- December: Julmarknad på Bygdegården (datum ej bestämt)

Grattis till **Hans Selander** som hade skickat in den först öppnade rätta lösningen på förra numrets korsord.

Häggsjö-loppan

Önskas:

Vedspis i gjutjärn, gärna ornamenterad, ej emalj. Alla förslag beaktas
Tel: 0708-12 10 14

Gammal vedkamin i funktionsdugligt skick. Tel: 0708-12 10 14

Erbjudes:

MB Compact och 123-delar samt div. övriga MB-delar säljes.
Ring Bill, 0705-93 83 73

Grasklippning med minitraktor-klippare åtages i Häggsjö by. Ring Leo på 0611-77 101

Trädfällning på tomten ? Ring Kjell-Erik på 0611-770 23

Snabb Sommar-meny

Lax på saltbädd (4 pers)

Sätt ugnen på 200 grader.
Ta en ugnssäker form och fyll med ca 1,5 cm tjockt lager grovt salt. Lägg en laxfilé på 800 g med skinnsidan upp på saltet och baka i ugnen i ca 20 minuter eller tills skinnet bubblar och lossnar från laxköttet. Lägg upp laxen på ett fat tillsammans med citronskivor

Sås till laxen

Rör ihop 3 dl creme fraiche, en burk svart eller röd rom och lite dill

Servera med nykokt färskpotatis och en sallad

Häggsjö-kakan till kaffet efteråt...

1 burk jordnötssmör
2 dl sirap
1 dl socker
värmes i en kastrull utan att koka

Blanda i
1 dl kokos
1 liter corn flakes(krossas till småsmulor)
1 tsk vaniljsocker

Bred ut smeten i en liten långpanna och platta till.

Smält blockchoklad och bred över kakan som därefter ställes kallt
Skär kakan i små rutor och förvara svalt

Lokala krysset 2 - något att bita i för de bitna...

1	2	3	4		5	6	7	8	9			10	11	12		13	
	14			15		16				17						18	19
				20								21			22		
23	24		25			26				27	28		29				
	30				31			32	33			34				35	
	36			37			38								39		
40						41							42				
43								44				45	46				
47		48	49		50		51		52			53					54
	55				56					57	58						
	59			60		61			62						63		
64			65			66		67					68	69			
		70			71			72					73		74		
75	76		77					78								79	
80		81						82					83				84
85								86									GW

Vågrätt:

- 1 Spansk flod
- 5 Groda
- 10 Gott till kaffe
- 14 Klena
- 16 Gav namn till en ö
- 18 Klippö
- 20 Företag
- 21 Abrahams son
- 23 Utsaga
- 26 Itu
- 27 Väderstreck
- 29 Gäller i Peru
- 30 Biflod
- 31 På bil från Teheran
- 32 Präst
- 35 Minneslista
- 36 Slipade
- 38 Ensamstående
- 39 Blomglas
- 40 Rätt namn på holme i sjön
- 42 Ekdunge
- 43 Den rinner
- 44 Amerikansk general
- 45 Kantarellsort
- 47 Fil

- 51 Okänd
- 53 Oartig
- 55 Har gammal ätt
- 56 Ynka
- 57 Soppskålar
- 59 Skör
- 61 Förk. Milliamper
- 62 Amerikansk författare
- 63 Mitt i Paris
- 65 Den äldre
- 66 Ändrade
- 70 Ämne
- 72 Solosång
- 73 Elak
- 75 Först och sist
- 77 Stad
- 78 Tar många till kaffet
- 80 Den sjukas dröm
- 83 Pulka
- 85 Före påsk
- 86 Hopfogat
- 87 Vraka

Lodrrätt:

- 1 Kan man vara i sitt
- 2 Gammalt tankställe
- 3 Grundlig
- 4 Tryck
- 6 Lantman
- 7 Kuggghjul
- 8 Sänka
- 9 Bak på brev
- 10 Ledig
- 11 Småkryp
- 12 Ger mat
- 13 Tal i mål
- 15 Sort
- 17 Känsloställning
- 19 Kan vävnad vara
- 22 Träd
- 24 Övertag
- 25 Man
- 28 Sädesslag
- 31 Var kompis med Bert
- 32 Finns vatten i
- 33 Professor Sture
- 34 Kan vara både höga o låga
- 35 Politiska partier
- 36 Rispa

- 37 Hynda
- 38 Shilling
- 39 Bör man ej eterneller
- 41 Lade man skiva på
- 42 Nominellt värde
- 46 Sällsynt
- 48 Kvast
- 49 Gott på franska
- 50 Biljardkäpp
- 51 Nesa
- 54 Grav
- 58 Bara
- 60 Taxibil
- 62 Snikna
- 64 Lucka
- 67 Den diar
- 68 Leksak
- 69 Intervju
- 71 Fniss
- 74 Halvera
- 76 Huvuddel
- 79 Röda korsets kort
- 81 Fruset vatten
- 82 Dryck
- 84 Dansande Mats

Lösningen skickas till:
 Redaktionen c/o Kurt Eriksson
 Box 180
 178 23 EKERÖ

Rätt lösning medför hedersomnäm-
 nande i nästa nummer och ev. pris.
 Glöm inte ange Din adress.

Namn:
 Adr:
 Postnr: Ort

Ordförande: **Hans Beijar**
Adress: Båtsmansv 14
871 53 Härnösand
Tfn: 0611-199 38
Sekreterare: **Kjell-Erik Näslund**
Adress: Häggdånger, Häggsjö 46
871 91 Härnösand
Tfn: 0611-770 23
Kassör: **Anna-Karin Gudmundsson**
Adress: Grönkullav 11 G
871 60 Härnösand
Tfn: 0611-197 19 / 0611-742 22

Häggsjöns Varjehanda
Redaktionen c/o Kurt Eriksson
Box 180
178 23 EKERÖ
Tfn: 0708-66 66 07
Fax: 08-560 300 66
E-post: Info@qrt.se

Vi finns på nätet!
<http://www.qrt.se/haggsjo>

Produktion o utgivning av detta nummer sponsras av:
QRT System AB

Häggsjöns Intresse- och Fiskevårdsförening

Föreningen grundades 1948 för att tillvarata fiskerättsinnehavarnas intressen och för att på bästa sätt främja och utveckla fisket och fiskevården för dåtida- och framtida generationer i Häggsjön.

Föreningen har efter ombildningen 1990 utvidgats till att bli en intresseförening för samtliga medlemmar som bor och verkar kring Häggsjön och har intresse i sjöns välmåga.

”För Häggsjön, genom tiderna”

Glöm ej till nästa nummer:

- Ditt förslag / bidrag till innehåll
- Dina frågor, undringar om bygden / föreningen
- Köp o Sälj på Häggsjö-loppan
- Ditt företags sponsor-annonser

Rätt svar på gåtan på sid 10:
Tjälknöl

Vi vill gärna ha Dina synpunkter på Häggsjöns Varjehanda

Detta är vårt andra nummer av Häggsjöns Varjehanda och inför ev. fortsatta nummer skulle vi gärna vilja ha Din åsikt om denna form för information om gamla och nya tider samt händelser runt Häggsjön.

Vad tycker Du om detta nummer av Häggsjöns Varjehanda ?

- Mycket bra, önskar läsa fler utgåvor
- Det är OK, varken bra eller dåligt
- Tycker inte att denna form av information behövs

Hur ofta skulle Du vilja läsa Häggsjöns Varjehanda ?

- En gång per år
- När ny information av intresse för Häggsjön och mig uppstår
- Aldrig mer, det räcker med detta nummer

Vad vill Du att Häggsjöns Varjehanda skall innehålla ?

- Mer om gamla tider och de som bodde där på den tiden
- Gammalt och nytt, Gärna frågespalt, samt ”Köpes och
- Aktuella frågor som: Vad händer med Rödberget, Bottniabanan

Är Du själv beredd att bidra med material och inlägg till Häggsjöns Varjehanda ?

- Gärna, har material för nästa utgåva
- Inte för närvarande, kanske senare
- Nej, läser helst vad andra skriver om

Kommentarer (skriv gärna mer på ett extra papper):

Namn _____

Adress _____

E-post: _____

Telefon _____

Skicka Din åsikt till:

Redaktionen c/o Kurt Eriksson
Box 180
178 23 EKERÖ

PS Även om Du inte besvarar frågorna, så önskar vi att Du hjälper oss att uppdatera medlemsregistret genom att skicka in namn, adress, tel.nr (hem o till stugan) samt **e-post**-adress för er som har sådan.